

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Lancicii E Societate Iesv Opvscvlorvm Spiritvalivm
Tomvs ...**

Łęczycki, Mikołaj

Antverpiae, 1650

De secundo F. hoc est, de faciendis benè rebus quæ placent Deo. Cap. III.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78809](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78809)

CAPVT TERTIVM.

De Secundo F.

in celo. Denique pro hoc etiam esse Dominum deprecandum. Nihil enim est, quod propter terrenarum rerum habitaculum, ad supernarum virtutum perfectionem homines prohibeat pervenire. (notent hæc verba S. Chrystostomi ij qui de rebus spiritus politici discunt, & quod ipsi suâ culpâ non sunt affecti, id de aliis non credunt) est quippe possibile inquit idem ibidem, vt in terrarum adhuc regione degentes, quasi iam in celo habitent, ita cuncta perficiant. Tales fuerunt ij, quos supra recensui, his quinque modis primum F. exactè servasse. Tales etiam nunc sunt multi in tam longè lateque diffusa S. Ecclesiâ Dei. Quod si aliqui politici non credant, curandum non est, quia vt Theodoretus scribit in præfatione vitæ Simeonis Stylitæ: *Homines quæ audiunt* (immò & quæ legunt) *ex se metiantur, quod ab se fieri posse putant, id facile credunt: sed quod suas vires superare putant, proficîa re, etsi est vera, habent.* Quapropter, vt scribit Cassianus in præfatione politâ ante Collationes Patrum, Voluimus præmonitum esse lectorem, vt si quæ forte pro status sui & propositi qualitate, siue pro vsu & conuersatione communi, vel impossibilia putauerit esse, vel dura, non ea secundum modum suæ facultatis, sed secundum dignitatem & perfectionem aliorum metiatur. Quorum prius studium atque propositum mente concipiat, quo verè mortui huic conuersationi humane, nullis affectionibus parentum carnalium, nullis actuum secularium nexibus obligantur &c. de quibus tamen si quis voluerit veram proferre sententiam, & verum impleri queant, desiderat experiri, festinet prius eorum propositum, simili studio & conuersatione suscipere, & tunc demum ea que supra facultatem hominis videbantur, non solum possibilia, verum etiam suauissima deprehendet. Et vt scribit S. Nazianzenus, *Ferè fit, vt quod quisquam assequi non potest, id ob inuidiam, ne credibile quidem esse putet.* Et vt idem ibidem infra dixit: *Apud profanas animas nihil pulchri fidem inuenire potest.*

Hæc sufficiant de primo F. plura eadem de re tractati partim in Opusculo de gradibus puritatis, partim in alio de fugâ peccatorum venialium, partim in eo, quod antea separatim edidi de iudiciis & gradibus spiritualis profectus in virtutibus, in primis capitibus illius Opusculi, ad quod Lectorem remitto. Claudam hoc caput monito Apostolorum & Presbyterorum primitiæ Ecclesiæ, scripto ad eos qui ex Gentibus crediderunt in D. Iesum Christum, à S. Clemente Papa, commendante obseruationem nostri primi & secundi F. *Attendite filij Dei omnes vt in obedientiâ Dei vitam agatis, estoteq; in omnibus placentes Christo Deo nostro: nam si quis iniquitatem secutus, faciat quæ voluntati Dei aduersantur, si veluti gens iniqua à Deo estimabitur.*

Perfectionis culmen pertingere cupientis, inquit Abbas Pinuphius, non satius est ab illicitis temperare, nisi etiam in illis virtutibus indefesso cursu semetipsum semper extenderit, quibus ad satisfactionem indiciæ peruenitur: & nisi illam bonam virtutum fragrantiam, quâ Dominus delectatur puritate cordis, & Apostolica charitatis perfectione possederit. Vulgarium enim hominum est, inquit S. Isidorus Pelusiota l. 2. ep. 1. *reprehensione omni sublimius se custodire, vt summâ virtute prædorum, diuinarum virtutum opibus abundare.*

Sed ad hoc nullus perueniet, vitiis non extirpatis prius. Supernacè prorsus edificare nititur, inquit B. Laurentius Iustinianus, ac plantare virtutum pomiferas arbores, & vitentium herbarum odorifera gesta, qui vitiorum & concupiscentiarum sentes, & germina, de cordis sui agro non conatur extrahere. Domini namque sententia est, quia exorta spine seminatum in corde suffocant verbum, illudq; fructum debitum procreare non sinunt. Vitiorum namque fuga, vt idem alibi ait, & virtutum exercitatio, sunt duo que efficiunt Christi militem strenuum, ac coram cali ciuibus honorabilem. Et, vt inquit S. Diodochus cap. 98. *puritatem non affert, solum præuas actiones non amplius suscipere, sed studio etiam rectè factorum maleficia fortiter repudiare.* Cum autem iudicio S. Bernardi, primus sit contemplationis gradus, vt incessanter consideremus, quid velit Dominus, quid placeat ei, quid acceptum sit coram ipso, secundo loco tractandum est, de Secundo F. quod est quidem omnibus necessarium, sed maximè Religiosis omnis generis: Siquidem, vt S. Basiliius ait, tam iis qui communem & socialem vitam agunt, quam iis qui in solitudine seorsum degunt, propositum est, Christo placere. Ad hoc autem necessaria est præuia dispositio, fuga omnium quæ displicent Deo. Eam enim sequetur ornatus & fragrantia virtutum. Sufficit Deo, inquit S. Chrystostomus, ob magnam suam misericordiam, vt desistamus a peccatis: Si enim hoc voluerimus, facile & ad bonorum operum actionem impellemur. Quod vitæ spiritualis amatoribus cordi esse debet. Nam, vt ait S. Ambrosius, *Qui ad officium Ecclesiæ vocamur, alia debemus agere, quæ placent Deo, vt & prætendat in nobis virtus Christi, & ita simus nostro probati Imperatori, vt membra nostra, arma iustitia sint: arma non carnalia, in quibus peccatum regnet, sed arma fortia Deo, quibus peccatum destruat. Moriatur caro nostra, vt in eâ omnis culpa moriatur, & quasi ex mortuis viuentes, nouis resurgamus operibus ac moribus.* Quod exequemur, si conabimur semper exequi secundum F. quod est, *Facere bene omnia quæ placent Deo.* Vnum est, inquit B. Petrus Damianus, quod mens cuiusque fidelis debet solerter attendere, & intra semetipsam sollicitâ

75. Cass. Coll. 20. c. vii.
de perf. grad. c. 7.
lig. vit. de orat. c. 5.
de tripl. cohære.
Const. monast. c. 35. fin.
hom. 6. in Gen.
l. i. Offic. cap. 37.
l. 5. ep. 3.

Orat. de iud. c. 1.
l. i. Const. c. 1. an.

e re. de ad. od. d. Ec. c. j.
l. 118. on. 19.
ed. j.
l. 10. arth.

de comp.
& compl.
Chr. perf.
col. 22.

Orat de
charitate.

76.
h. de Dau.
& Golia.

proem.
de grad.
perfect.

1. r. Const.
Apostol.
c. 4. fin.

§ 71. in
Cant.

semper inquisitione versare: scilicet, virum placeat Deo quod agat: & an eius vita Deus vel operibus delectetur. Quid enim prodest quicquid homo faciat, si hoc non placeat Deo? Nam verus amator, inquit B. Laur. Iustinianus, illud semper conatur perficere, propter quod valeat placere dilecto. Quod potissimum curandum est Sacerdotibus & Religiosis, aliisque vitæ spiritualis sectatoribus, qui ad maiorem Divini amoris gradum aspirant. Nam, ut ait Theodoretus, *Qui Deum amat, omnia alia despiciens, & eam solum qui amatur, respiciens; illius curam, & suam in eum servitutem, ceteris præfert omnibus: illa solum & dicens & faciens, & cogitans: quæ ei, quem amat, placeat, & grata sunt: & abhorret omnia quæcunque ille prohibet.* Placebunt autem nostra opera Deo, si habebunt tres proprietates, quas in operibus Sanctissimi Davidis ponderat S. Chrysostomus, si nimirum in eis erit, meritum, quod laudat Deus; prædicat Dominus; Iudex præfert summus.

Quod ut intelligatur, duo explicanda sunt: Primum, quid requiratur ad hoc, ut opera nostra fiant bene, ut Deo placeant, ut ab eo laudentur, prædicentur, præferantur. Secundo, quæ sint illa, quæ placent Deo & à nobis exequenda sunt.

Quoad Primum, Ut opera nostra bene fiant, & eo quo dictum est modo placeant Deo; sunt necessariae quinque conditiones:

Prima conditio est, ut homo operans, sit Deo carus, hoc est, existens in gratiâ Dei & charitate supernaturali, quæ gratiam semper comitatur, exornatus. Nam quemadmodum arbor, inquit B. Laurentius Iustinianus, si vireat, foliis flores redeat, siue immaturis fructibus sit sacunda, & amena in se esse videatur, infructuosa esse censenda est: ita & opus quodlibet, si in æternâ virtutis ac caritatis directione informatum non est, æternâ vitæ prorsus merito caret.

Secunda conditio est; Ut omnia quæ facit, sint immunia à duplici peccato, scilicet destruentis valorem & meritum operis, & comitante illud. Hoc monitum dederunt Apostoli, & omnes Presbyteri, ut scribit S. Clemens Papa & martyr: *Si cupis Deo placere contine te ab omnibus, quæ odit ipse, & nihil facias, quod animo eius displiceat.* Displicent autem Deo peccata, & quæ inficiunt opera ipsa, ne sint meritoria, & quæ illis adiunguntur nomine nostro libero arbitrio, etsi opus aliud, cui adiunguntur, non reddant immeritorium. *Si conscientia nevis fuerit,* inquit S. Bernardus *nec quod ex eâ proderit carebit nevis.* Nam si radix in vitio, & ramus. Ac proinde hoc quicquid illud sit, quod radix vitiosa, non absque radice vitij, ex se producat, verbi gratiâ, sermo, actio, oratio: etsi fama applaudere videatur, non est, quod debeat lilium dici, quia est odor conivere videtur, sed non color. Quo pacto enim lilium (quod sermone 70. dixerat, esse virtutem) cum impuritate nasci? Et infra: Verbum, indicat esse suum cibum factum bonum, si tamen inmerit illud inter lilia, hoc est, inter virtutes. Alioquin si

extra repererit, & bonus (quod in se est) videtur tibus, non tanget illum is, qui pasitur inter lilia. Verbi causa: non recipit eleemosynam de manu hypocrite, qui cum eam facit, tuba facit cani ante se, ut glorificetur ab hominibus.

Porro peccatum destruens meritum & valorem operis, est illud, quod vitiat finem seu intentionem operis: uti fit dum aliquis orat, vel eleemosynam dat ob vanam gloriam) vel quod inficit modum operandi seu circumstantiam aliquam, requisitam ad bonitatem operis, infra fusè explicandam. Ut dum quis bono fine orât, aut horas Canonicas recitans, ex purâ intentione laudandi Deum, eas recitaret nimirum festinando, verba non integrè proferendo, aut situ membrorum indecorò, vel interrumpendo horas colloquij non necessariis, aut curioso aspectu transeuntium, vel rerum aliarum. Hoc modo bona male facientes Deus per visum ostendit S. Arsenio, esse similes illi, qui haurit aquam de lacu, & mittit in collectaculum, ex quo aliâ parte per foramina effluit aqua. Sic qui aliqua bona operatur, sed quia mala etiam per peccata operatur, idèa pereum & delentur etiam bona opera quæ facit. Scilicet quia ob finem vel circumstantiam malam desinunt esse integrè bona.

Peccatum autem comitans opus bonum, est illud, quod adiungitur quidem bono operi, eius tamen valorem & meritum non destruit, nec minuit, sed tantum quodam modo extrinsecè fædat. Ut si quis orando bonâ intentione, & devotè ac bono modo; interim alicui pauperi advenient daret eleemosynam ob vanam gloriâ. Tunc illud vanæ gloriæ, ex eleemosynâ datâ quæ sita desiderium, non noceret orationi, illa tamen oratio sine comite adiuncto vanitatis, esset perfectio extrinsecè. Tale bonum opus fuit, obstetricum erga masculos Hebræos benevolentia, & conservatio vitæ illorum contra edictum Regis Ægyptij iubentis eos necari dū ederentur in lucem; coniunctum tamen fuit cum earum mendacio, dicentium, non ab ipsis, sed à matribus eorum fuisse conservatos infantes. Quod ponderans S. Thomas, ait mendaciū quidem non fuisse meritorium, timorem tamen Dei, ex quo motæ conservabant viuos parvulos, meritorium fuisse. Ideoque Deus adificavit eis domos, hoc est, ut explicat S. Hieronymus, auxit filiis eorum familiam.

Danda ergo est opera, ut in operando, imitemur puritatem triumphantis in celo Ecclesiæ, quæ est sine maculâ (peccati destruentis valorem operis) & sine rugâ (peccati adiuncti) aboqui timenda esset illa Christi expositulatio, quâ ab eo S. Brigitta audiuit: *Ego si intra vero in partem unam mentis mundi, quæ mihi erit consolatio, si ex parte alterâ sentiatur fætor, ideo depelli debet quod sordidum est.*

Hanc conditionem bene operandi adhibent ij, qui bene exequuntur primum F. seu qui fugiunt

gunt omnia quæ displicent Deo. Et talia opera erunt gratia Summo Iudici: quod in Dauide supra vidimus commendatum esse à S. Chrysolto- mo. In talibus enim operibus ab omni peccato liberis, non habet quod puniat Iudex supremus.

80. Sed hoc satis non est studioso perfectionis. Quia, ut docet S. Thomas, *duæ sunt partes, quasi integrales iustitiæ, pertinentes (ut ait S. Augustinus) ad iustitiam legis: declinare à malo, & facere bonum: ut dicitur Psal. 33. 15. & Psal. 36. 27. Quocirca præter fugam mali & peccati, in quouis opere nostro satagendum est, ut positiva adsit bonitas, & Christi Domini imitatio, qui de se dixit: Ego quæ placita sunt ei (scilicet Deo Patri) facio semper. Non enim solum ab omni vitio discedere, inquit S. Dionysius Areopagita, verum etiam virili animo semper duri & inteviti ad perniciosam, exitiosamq; omnem contra illud animi remissionem, esse debemus, & nunquam à sacro veritatis amore cessare, sed dare operam quam maximam possumus, ut ad eam continenter & semper nitamur, quærentes semper quod nos ad maiora divinitus munera perducatur.*

81. Tertia conditio, requisita ad faciendâ benè quæ placent Deo, est, ut omnia opera nostra fiant bonâ intentione. Magni interest, inquit S. Augustinus, cum aliquid boni facimus, cuius rei contemplatione facimus officium quippe nostrum, non in initio, sed sine pensandum est, ut scilicet, non tantum si bonum est, sed precipuè si bonum est, propter quod facimus, cogitemus: hoc est, propter bonum finem; qui bonus est, dum aliquid fit, siue ob honestatem, quæ est in quolibet opere virtutis; siue ob altiorem, qui est Deus: Qui cum vniuersa propter semetipsum operetur, ut dicitur Proverbiorum 16. 4. æquum est, & nos propter ipsum operari, siue ut ei placeamus, siue ut ei demus gustum & gloriam, siue ut eius voluntati morem geramus, siue aliis respectibus bonis. Tali autem aliquâ intentione facta nostra bona opera, habebunt alteram proprietatem in operibus S. Dauid à S. Chrysolto- mo supra commendatam; nimirum, laudabuntur à Deo. Non laudentur autem, si ob finem prauum laudis humanæ, vel vanæ gloriæ internæ fierent: quod sanè esset magna cæcitas nostra & stultitia. Nam, ut ait S. Gregorius, Magna recordia est laboriosa agere, & auræ laudis inbiare: forti opere præceptis celestibus inferuire; sed terrena retributionis premium querere. Ut enim ita dixerim, qui pro virtute humanos fauores desiderat, rem magni meriti, vili pretio venalem portat. Vnde calis Regnum mereri potuit, inde nummum transitorij sermonis quarit. Vili ergo pretio opus vendit, quia magna impendit, sed minima recipit.

82. Facienda sunt itaque omnia quæ placent Deo, ob finem bonum, seu bonâ intentione. Ex hac enim, inquit S. Bernardus, rectitudo operis, sicut ex facie pulchritudo corporis estimatur. Duo autem in intentione (quam faciem animæ esse diximus) necessaria requiruntur (tanquam duæ genæ) res, & causa; id

est, quid intendas, & propter quid. Et ex his sanè duobus, anima vel decor, vel deformitas indicatur. Pulchre sunt genæ tuæ sicut turturis. Quæ verò altero horum caruerit, non poterit dici de eâ: quod pulchra sint genæ eius sicut turturis, propter eam quæ adhuc ex parte erit deformitatem. Multo autem minus illi hoc poterit conuenire, quæ neutrum horum habere laudabile inuenitur. Idque declarat aptis exemplis.

83. Triplex autem operandi ratio propter Deum, communiter esse solet. Tres, inquit S. Dorotheus, sunt conditiones & status, ut D. Basilius ait, quibus Deo grati esse possumus. Si enim panam formidamus, in seruili statu sumus: Si verò mercedis lucra consectantes, vtilitatis & commodi proprij gratiâ, diuina mandata peragimus, mercenarius assimilamus, in filiorum genere sumus. Filius enim vbi ad prudentiam discretionemq; peruenerit, paterna vota exequitur non timore plagarum, non etiam mercedis & pramij cupiditate, sed amore, pietate, obseruantiaque erga patrem: persuasus enim satis est, suum fore quicquid patris fuerit.

84. Quamuis attem perfectior sit finis, tertio loco à S. Basilio, & S. Dorotheo nominatus, tamen si opera bona fiant ob aliquem ex prioribus duobus finibus, siue ob metum pœnarum Dei euadendarum, siue ob æternæ Dei retributionis spem, bono fine fient, qui satis sit ad benè operandum, quamuis non satis sit ad perfectissimè operandum. Perfectius enim, & Deo acceptum magis, (ceteris paribus) est illud opus, quod fit purè propter solius Dei gloriam & gustum, sine alio ad nostra commoda, etiam spiritualia, respectu. Nâ, ut monuit S. Chrysolto- mus, Si omnino dignus fueris agere aliquid, quod Deo placeat, & aliam adhuc, præter hoc ipsum quod placere meruisti, mercedem requiris, verè ignoras quantum bonum sit placere Deo. Si enim scires, nunquam aliquid aliud extrinsecus mercedis aut muneris expecteres. Im- mo, ut idem alibi aureè dixit, Maior tibi merces, si citra mercedis spem feceris.

85. Alioqui timendum est illud S. Bernardi: Quid tam perditum, quam quod extra Deum exulat. Danda igitur est opera, ut omnia faciamus propter Deum ex puro Dei amore, sine respectu ad vtilitatem vllam & commodum nostrum, etiam spirituale. Quâ de re sic alio in loco disseruit: Magna res amor, sed sunt in eo gradus. Sponsa in summo stat: Amant enim & filij, sed de hereditate cogitant: quam dum verentur quoquo modo amittere, ipsum, à quo expectatur hereditas, plus reuerentur, minus amant. Suspectus est mihi amor, cui aliud quid ad- piscendi spes suffragari videtur. Infirmus est is, qui fortè subtractâ spe aut extinguitur aut minuitur. Impurus est, qui & aliud cupit (scilicet secundariò remunerationem) purus amor, mercenarius non est. Purus amor, de spe vires non sumit, nec tamen dissidentia damna sentit. Sponsa hic est, quia hoc sponsa est quid- cunque est. Sponse res & spes, vnus est amor. Hoc Spon- sa abundat, hoc contentus est Sponsus. Nec is aliud que- rit.

vit, nec illa aliud habet. Et alio in loco: *Vsitatus sermo, communis sermo, propter Deum: sed planè ubi non vacuè dicitur, profundissimus sermo: viuis sanè & efficacè sermo, ubi non perfunctoriè, non usurpatoriè, non velut quodam vsu loquendi, vel arte persuadendi, sed ex pinguedine, vt dignum est, deuotionis, & purè animi intentione procedit.* Opera nostra ita Deo offerri & propter eum effici debent, sicut hominibus beneficia conferri; sine spe retributionis aut emolumentum alicuius, imò sine desiderio reddendæ gratiarum actionis, vt benè docent Aristoteles & Seneca, & alij: alioquin collata cum spe reparationis aptè appellantur à Plinio, *beneficia viscata & hamata.* Et talis liberalitas à Philone vocatur *liberalitas piscatorum*, qui pisciculis dant vermiculos hamis infixos, pisces vt capiant.

85.
h. 4. in ff.

Qui tam puro fine operantur bona, valdè augent Dei gloriam. Vt enim benè scripsit Origenes ponderans illa verba, *Plena est omnis terra gloria eius; Quomodo, inquit, fit per singulos nostrum plenitudo gloria Dei? respondet statim: Si qua facio, qua loquor, in gloriam Dei fiant, plenus sermo meus & actus sit gloria Dei. Si & processus & ingressus meus, in gloriam Dei est: si cibus, si potus meus, si omnia mea qua facio, in gloriam Dei fiant, & ego particeps sum illius dicti: plena est terra gloria eius.* Et tali intentione suos filios omnia facere voluit S. Ignatius: *Omnes, inquit, rectam habere intentionem studeant, non solum circa vita sue statum, verum etiam circa res omnes particulares, id semper in eis sincere spectantes, vt seruiant & placeant Diuine bonitati propter se ipsam, & propter caritatem & eximia beneficia, quibus preuenit nos, potius quam ob timorem panarum, vel spem premium (quamuis hinc etiam iuari debeant) & in omnibus querant Deum. Meritò id à suis exigit S. Pater, quia suos sanctos esse, & sanctè omnia facere voluit. Nequaquam enim timore pane, aut premij cupiditate, inquit S. Dorotheus, viri sancti voluntatem Dei faciunt, sed solo amore & benivolentiâ. Cuius vnus modus est preclarus, si quis operetur, vt det gustum Deo, hoc est, vt Dei cor soleatur, cui omnia bona opera sunt sapida. Sic S. Augustinus iubet dæmoni à ieiunio renocanti respondere: *Exercitio me planè, vt ille parcat: do de me panas, vt ille subueniat, vt placeam oculis eius, vt delectem suauitatem eius. Nam & victima excruciatum vt in aram imponatur. Et hæc fuit in Dei Ecclesiâ semper doctrina de perfecto operandi modo.**

3. p. C88.
c. 1. §. 26.
Reg. 17.
summ.

86.
Ser. 4.

Perfecti hominis opus est, inquit Clemens Alexandrinus antiquissimus vitæ spiritualis Magister, non solum à malis abstinere (quod primum F. docet) ea enim est basis maximi profectus, sed nec aliquid boni facere, vel propter metum, vel propter spem promissi honoris (scilicet in celo) at, qui perfectus est, opus bonum eo solo expetit, quomam honestum est, & quia Deum amat. Ea operum ipsius causa longè grauissima est. Ausim enim dicere, non eò operatur, quod saluus esse velit. Qui operandi modus, non tantum perfectorum esse deberet, sed potius omnium Christi-

er. 9. de
vtil. ieiun.
cap. 5.

l. 1. Strom.

stianorum siquidem ab omnibus id exigit Apostolus 1. Cor. 10. 31. *Sive manducatis sive bibitis sive aliud aliquid facitis, omnia in gloriam Dei facite.* Et ad Coloss. 3. 12. *Omne quocumque facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini Iesu Christi scilicet, facite. Hoc est, vt explicat S. Chrysolomus, propter Dominum.*

S. 10. ep.
ad Coloss.

Quæ intentio etiam illa opera hominis iusti facit Deo accepta, quæ operatur in proprium, sed necessarium commodum, dummodò non ob commodum, sed propter Deum, id faciat. Quocirca prudenter S. Gertrudis Virgo, quando etiam ob indigentiam suam aliquid expendit, gaudebat mirum in modum, perinde ac si in Dei honorem illud super altare obtulisset, aut erogasset in pauperes. Dominum enim in se ipsâ contemplabatur, cui se prouidisse gaudebat. Idèd siue dormiret, siue manducaret, siue aliud quid commodi, aut re quieti suo impenderet corpori, non aliter, quam si Domino id fecisset, exultabat. Nã Dominum in se, & rursus se in illo intuebatur. Idèd in se quoque illi, & sibi propter illum, seruire ac benefacere gestiebat, quòd impletet Dominicum illud: *Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis: se etenim existimabat & minimam, & vilissimam omnium creaturarum.* Idèd quicquid sibi impendit, minimo, qui ad Deum perineret, arbitrabatur se impendisse.

l. 1. c. 11.
infia. diu.
piet.

l. 1. c. 14.
infia. diu.
piet.

Porrò quàm accepta Deo fuerit hæc eius deuotio, hoc modo illi monstratum est: Cum semel labore quodam grauatum caput cuperet resocillare, & propterea species, quas aromaticas vocant, ad Dei laudem, in ore teneret, tunc Dominus suâ benignitate se ad illam inclinauit, quasi haustus ex eâ odoris fragrantiam, simulans odore hoc specierum se egere, & confortari. Nam paulò post idem se demò erigens, suauissimum emitebat anhelitu suo odorem. Deinde latibundo vultu, quasi gloriaretur de hoc, ad omnes Sanctos loquebatur: *Ecce nunc quid noui à sponsa meâ receperim, Veruntamen incomparabiliter maiori reficiebatur hæc Sancta gaudio, si quando beneficij quid eiusmodi in proximum locasset, quàm gaudere soleat auarus, si pro vno denario centum recipiat marcas.* Et aliâ vice cum S. Gertrudis ex multimodâ consolatione presentia Domini, & spiritualium intellectuum exercitatione, nimis esset debilitata, accipiens vnas nocte quadam, recreauit se tali intentione, quâ ipsam Dominum in se ipsâ reficeret. Quod Dominus magnificè acceptas, ait: *Modò fateor mihi recompensatam amaritudinem illam, quam de sponsa in cruce pro amore tuo bibi, quoniam pro ipsâ iam de corde tuo indiscibilem dulcedinem sugo. Et quamò tu paruis ad laudem meam corpus recreaueris, eò suauis ego me proficitor in animâ tuâ refectum.* Hinc cum illa pelliculas & acinos vuarum in manu congregatos, in medium domus prouiceret, adfuit & Satan omnis boni persecutor, qui hoc quod ista abiecerat recolligere conabatur, quasi ad refificandum culpam infirma, quia ante matutinas contra religionem comedisset. Cumq; vnam de istis pelliculis velut duobus digitis vix attigisset, illud intolerabilis cruciatus ardore combustus, terribiles emitendo larratus, de domo concisus profliuit, diligentissime obser-

l. 1. c. 9.
infia. diu.
piet.

l. 1. c. 17.
infia. diu.
piet.

l. 1. Recu.
cap. 14.

col. 10. 8.
ii.

seruare studens, ne aliquid vltra pede contingeret: ex-
cutus tactu cruciatu perferat ita intolerabilis pene.
Sed etate hoc ipsum eam ipse Dominus do-
cuit: Quicumque studuerit singula commoda sua in bi-
bendo, comedendo, dormiendo, & similibus que ex na-
tura cogitur suscipere, ea sumere intentione vt dicat
corde vel ore: Domine hunc cibum, vel aliud quodecum-
que suscipio in illo amore quo tu ipsum eundem sancti-
ficasti, cum in tua sanctissimam humanitate, consimili
viteris, ad laudem Dei Patris & salutem totius gene-
ris humani, orans, vt in vnione Diuini amoris tui cedat
in augmentum solatiij, animabus celestibus terrestri-
bus & purgandis; ille singulis vicijs quibus tali in-
tentione aliquid suscipit commodum) protendit coram
me quasi scutum quoddam firmissimum, quo contra di-
uersas molestias quibus a mundanis infestor, quasi pro-
tectus defendor.

Et alia vice cum feria sexta ante Bacthana-
lia, post Matutinam audituisset in coquina pul-
santibus laboratoris ad prelibandum, illaque
ingenitiscens dixisset: Heu me, mi Domine, quam
mane surgunt homines ad infestandum te cibo? Ad
quod Dominus blande quasi subridens dixit: Noli in-
genitiscere libarissima, quia hi quibus modò pulsatur,
non sunt de numero illorum, qui contra me crapula
seuunt, quia per hanc prelibationem ipsi vocantur &
inuitantur ad laborem. Vnde & ego delector in eorum
vicio, quem admodum quis delectatur in refectioe sui
iumentis, quod pabulo pascat ad ministrandum sibi.

Et alia vice audiuit dici à Domino: Quem ad-
modum aliquis ex nimia lassitudine concito anhelitu
biat, sic singula membra sine intermissione velut anhe-
lans mirabitur sibi omnia opera bona que sunt cum
intentione ad laudem Dei, à quoquam homine pera-
gantur in Ecclesia, & illa in se purificata & nobilitata
officiunt semper venerande Trinitati in laudem eter-
nam. Sed opera que sunt cum intentione ad laudem
Dei, illa mirabitur sibi cor diuinum, miro quodam & in-
effabili modo, ea in se nobilitando & perficiendo, im-
mò ditando meritis mentem, ob fructum in-
tentum ex laboribus nostris secuturum.

Hinc S. Gertrudis diuinitus edocta est, quòd
quandocumque aliquis scribit, vel alios docet ea inten-
tione vt laus Dei per hoc promoueatur, & profectus
animarum, tunc omnis profectus, quem aliquis vquam
ex illa scriptura sine doctrina, etiam post mille anno-
rum millia consequetur, totaliter cedit in illius sala-
re, qui sua intentione hoc Domino primitus prelibauit.

Hoc quoque Christus Dominus aperte con-
firmavit S. Brigittæ, dicens; etiam illud tempus,
quod impenditur subueniendo corporis necessitati, si id
rationaliter fiat, inter spiritualia reputari.

Porrò talis amor, quo nos ipsos propter Deum
amamus, vt in nobis, & per nos Deum voluntas
impleatur, ad eò purus & excellens est, vt S. Ber-
nardus in tractatu de dilig. Deo, raro dicat eum,
& quali raptim, & vix vnus momenti spacio
concedi. Monet autem vt ad illum aspiciamus.
Quoniam enim, inquit, Scriptura loquitur, Deum

omnia fecisse, propter semetipsum, erit profectò, vt sa-
clura se quandoque conformet & concordet auctori.
Oportet proinde in eundem nos affectum quandocum-
que transire, vt quomodò Deus omnia esse voluit pro-
pter semetipsum, sic nos quoque nec nos ipsos, nec aliud
aliquid fuisse vel esse velimus, nisi æque propter ipsum,
ob solam videlicet ipsius voluntatem, non nostram vo-
luptatem. Delectabit sanè non tam nostra vel sopita
necessitas, vel sortita felicitas, quam quòd eius in nobis
& de nobis voluntas adimpleta videbitur; quòd &
quotidie postulamus in oratione dum dicimus: Fiat vo-
luntas tua, sicut in celo & in terra. O amor sanctus &
castus & dulcis & suavis affectio! ò pura & desecata
intentione voluntatis, eò cerè desecator & purior, quòd
in ea de proprio nil iam admixtum relinquatur: eò sua-
uior & dulcior, quòd totum diuinum est id quòd senti-
tur. Sic affectus, deificari est.

Qui tamen bono modo operaretur propter
metum pœnarum, vel spem præmiorum, non
peccaret, & bene, etsi non perfectissimè, faceret
ea, quæ placent Deo. Quocirca Concilium Tri-
dentinum sanxit: Vt si quis dixerit, gehemmetum,
per quem ad misericordiam Dei, de peccatis dolendo,
confugimus, vel a peccando abstinemus, peccatum esse,
anathema sit. Et ibidem Can. 31. Si quis dixerit, iu-
ustificatum peccare, dum intuitu eterne mercedis bene
operatur, anathema sit. Tali enim modo operabatur
etiam Dauid, vit secundum cor Dei, vt ip-
semet de se testatur: Inclinaui cor meum ad facien-
das iustificationes in æternum, propter retributionem.
Sic etiam fidelissimus Dei seruus Moyses, teste
Apostolo, Magis elegit affligi cum populo Dei, quam
temporalis peccati habere incurritatem; maiores diuitias
estimans, thesauro Aegyptiorum improprium
Christi, aspicebat enim in remunerationem.

Verumtamen perfectionis studiose, non est
quiescendum in his duobus finibus, eo modo,
vt nisi pœnas comminatas formidaret, aut nisi
proponerentur æterna in celo præmia, non es-
set legem Dei seruaturus. Talis enim pluraquam
seruili animus, non meretur æternam retribu-
tionem, sed vitaperationem & pœnam. Nam, vt
ait S. Gregorius Nyssenus, Improbi mancipij hæc
mens, pistrinæ digni, vinculis, & verberibus, cruciatus
solùm effugere laborantis, suos verò conatus, ne tantil-
lùm quidem desinant, ad acquirendam gloriam ho-
mine ingenio dignam, & honores qui ex illo splendore
proueniunt. Meretur tamen retributionem, me-
tus pœnarum, si voluntatem peccandi excludat,
& cum spe veniæ ac retributionis, incitet ius-
tam, & iuuat, ad Dei seruanda præcepta. Hoc
sensu dixit S. Augustinus: Quando facis bonum
opus, propter vitam æternam fac, si ideo facis, securus
facies: hoc enim mandauit Deus.

Sed pro dolor, multi ne quidem ob deside-
rium æternæ vitæ faciunt ea quæ faciunt. Hoc
sciens S. Hieronymus monuit: Conueniat vnus-
quisque cor suum, & in omni vitâ inuenire, quam ra-
rum sit, fidelem animam inueniri: vt nihil ob gloriæ cu-
pidita-

87.

Sess. 6.
can. 8.

Psal. 118.
112.
Hebr. 11.
25.

exhor. ad
tardantes
baptisimũ.

in Pf. 120.

88.
ep. adu.
Lucifer.

L. c. 11.
inf. diu.
pict.

L. c. 14.
inf. diu.
pict.

L. c. 9.
inf. diu.
pict.

L. c. 11.
inf. diu.
pict.

L. c. 14.
ep. 14.

col. 10. &
11.

piditatem, nihil ob sumasculos hominum faciat. Neque enim statim qui ieiunat, Deo ieiunat, aut extendens pauperi manum, Deo sanatur. Vicina sunt, vicia virtutibus, difficile est, Deo iudice esse contentum. Finis itaque bonus sit, ut bene fiant, quae placent Deo. Plura de bonitate finis dicam infra in explicatione quarti F. & in Opusculo de Negotiatione caelesti.

l. 1. cap. 1.

89.

Porro si quis velit agnoscere, an pura intentione diuini obsequii, faciat ea quae facit, haec inter alia signa demonstrabunt conditionem intentionis.

Primo, si egre fert sua vituperari opera, aut non laudari, aut non succedere, ideoque cupit ab eis desistere, signum est non rectae intentionis. Quemadmodum quos diuites esse iuuant, inquit S. Chryostomus si quando in pauperi aem incidimus, marore afficiuntur; & qui delicias assueverunt, tenuem ac simplicem victum tolerare nunquam possunt; ita qui laudum amore capti sunt, non solum cum iniuste vituperantur, sed etiam cum ab aliis assidue non laudantur, quasi fame quadam animum conficiunt, scilicet marore. Ideo B. P. Franciscus Borgia, semper sibi suas dicebat conciones succedere, etsi non placerent quandoque sibi & aliis, ob defectum vel materiae, vel dispositionis, quia pure propter Deum eas parabat, & faciebat quantum poterat.

l. 2. de Sa- cerd.

Reg. bre- ui 33.

2. Cor. 6.

Secundum signum prae intentionis est, si dum sunt laudatores nostri operis, vel fore sperantur, egre id illud facimus, & accuratissimè, securus, si vituperatores adsint, vel timeantur. Quare S. Basilus: Quomodo conuinci aliquis potest, quod placere hominibus studeat? & respondet sic: Nimirum quando apud laudantes studium praesert, apud vituperatores vero lenior efficitur. Si enim vere habet in animo placere Domino, idem erit vbiq; & illud efficiet, quod dictum est: per arma iustitiae à dextris & sinistris, per gloriam & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam, vt seductores & veraces.

Tertium signum: qui iniquo animo fert se per Superiores suos amoueri ab aliquâ occupatione ante solitum & praefixum tempus, quod illi impendi ab aliis solet (vt est apud nos in Philosophico studio triennium, in Theologico quadriennium, in regimine aliorum triennium) si- tum est certum, eum qui id egre fert, non pure intentione, Diuinam exequendi voluntatē, illud officium obiuisse. Qui enim pure propter Deum facit ea quae facit, sicut promptè aggressus est id, quod illi à Diuina voluntatis interprete Superiore iniunctum est; ita promptè cessat ab inchoato opere non absoluto, quando- cunque Diuinae voluntatis interpretes dicet esse cessandum. Agnoscat in Superioris decreto, Dei decretum, ita suos commendantis Vicarios, Luca: 10. Qui vos audit, me audit.

Quartum signum purae intentionis est, si quis ita se preparat ad lectiones scholasticas, & ad

concionas, & ad disputationes, & ad alia coram paucis, abiectis, vilibus, in loco priuato & inglorio facienda, quomodò se praeparat ad eadem faciēda coram multis, coram Proceribus, in loco celeberrimo & publico. Vbiq; enim idem Deus est. Saepe autem libentius manet per gratiam in cordibus pauperum, & mundi iudicio vilium personarum, quam in palatiis & Urbibus Regum & Magnatum. Ideo S. Dominicus illustrissimi Ordinis Praedicatorum Fundator, libentius concionabatur in villis & oppidis, coram personis abiectis, quam in Ciuitatibus & Urbibus coram Nobilibus & Proceribus. Non quarebat enim applausum, sed fructum, quem sperabat maiorem ex suis concionibus deriuandum in eos, quos Dominus Iesus primū narus ad se primos admisit, & de quibus postea dixit adutus: Confiteor tibi Pater, Domine tibi & terra, quia abscondisti haec à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. Sed timendum est, ne multi ita sua expediant, vt quondā Monachus quidam Cisterciensis, qui tantum diebus festis, quando multos sperabat Auditores, pulchre cantabat, silebat verò aliis diebus. Hinc daemon, Dei voluntate, prauam eius intentionem castigaturus, horrido & fædè contorto vultu, in specie pueri, in omnium conspectu apparuit, plaudens manibus, & vanissimum cantorem irridens, & dixit: o bene cantauit, bene, statimque disparuit.

Quo loco non est omitterendum, inquit Bel- larminus, quod prudenter monet S. Bonauentura, non sufficere, vt opus virtute referatur in Deum, si quis ad initium anni, vel mensis, vel etiam diei, generali quadam intentione referat omnia sua futura opera in Deum, sed necesse esse, vt illud ipsum opus particulare referatur in Deum, quod postea faciendum est. Tunc enim dicuntur opera virtute in Deum relata, cum intentio praecedens est vera causa operum, quae postea sunt. Vt, si quis apud se certo constituat aliquam nummorum summam propter Deum pauperibus erogare, & postea summam illam oblata occasione eroget, & postea virtute referat opus suum in Deum, etiam si dum pecunias illas distribuit, nihil de Deo cogitet.

Quarta conditio ad faciēda bene ea quae placent Deo, est vt fiant bonis modis, non enim satis est ob finem bonum facere, quae facis, nisi bonis modis facias. Non bene succedit, inquit S. Cyprianus, vel Origenes (vtrique enim liber de singulis Clericis. 90. non est, quod agitur sanctum, nisi sanctè quod sanctum est peragatur. Agnouerunt hoc & morales Philosophi: Non in facto laus est, ait Seneca, sed in eo quemadmodum fiat. Et Aristoteles, non esse dicit opus iustum aut temperatum, nisi iuste & temperatè fiat, scilicet, & ob finem ac honestatem quae est in iustitiâ & temperantiâ, & modo debito. Quemadmodum in beneficiis non res, sed animus quo sunt & conferuntur, spectatur.

Non

Cast. 1. p. Chron. Ord. Priz.

Spec. V. Cantus.

l. 5. de iust. cap. 15. in 2. d. 41. a. 1. q. 3.

90.

de singulis Clericis.

epist. 95. 1. 4. eth. cap. 2.

92.

la. dist. 50. c. 2. sum. 12.

*1. de be-
nef. 5.* Non enim beneficium est, ut bene ait Seneca, id quod sub oculis venit, sed beneficij vestigium & nota; beneficium verò est, benevolentia actio, tribuens gaudium, carpit, tribuendo: in id quod facit prona & sponte sua parata, & non quid fiat aut quid detur, refert, sed quâ mente.

Ita modus operandi maximè facit bonam operationem, posito bono fine operationis. Quando ergo præter finem bonum, modus etiam bonus accedet operibus nostris, habebunt ea tertiam proprietatem à S. Chryostomo supra commendatam in operibus Davidis: nimirum, predicabuntur à Domino. Cum enim Deus sit Dominus noster, & nos serui eius, non tantum bono fine sed etiam bono modo, faciendâ à nobis sunt ea, quæ Dominus noster & iubet nobis, & suadet, & illa quoque quæ nos vltro ex affectu benevolentia addimus, quæ appellantur Opera supererogationis. Porro modi bene operandi consistunt in adhibendis circumstantiis operum, quæ & à Rhetoribus, & à Iurisperitis, & à Theologis, cum S. Thoma, hæc numerantur, non ex Cicerone, ut putat S. Thomas, sed ex Boëtio, ut noster Vasquez ostendit, de sumptu.

91. Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando.

*Cicil. de
Inuent.
Quæst.
1. p. 10.
1. 1. 7.
4.
Boët. 1. 4.
de diff.
Top. Val.
1. 1. Disp.
10. c. 1. 1.* Omnis autem subtilitatis scholasticæ & diffusivæ Theologorum, qui diuerso modo has circumstantias explicant, & inter se dissentiant, ego, præsertim pro Tironibus in spirituali vitâ, singulas practicè explicabo, quia pro studiosis virtutum, non pro scholis mea Opuscula scribo, ut discant modum bene operandi; & qui eum sciunt, memoriam sibi eius refricent, & in bene inchoatis pergant. Et quidem B. Laurentius Iustinianus aliquot circumstantias commemorat: *Quæque res, inquit, quæque operatio, ut Deo placeat, & virtuosè fiat, habere debet in se, tempus, modum, & intentionem.* Et Seneca: *Non potest quisquam nisi ab initio formatus (quod fit apud nos in Tirocinio) & totâ ratione compositus, omnes exequi numeros, ut sciat quando oporteat, & in quantum, & cum quo, & quemadmodum.* Sed plures omnino circumstantiæ requisitæ sunt ad bonitatem operis, ex communi Sanctorum sententiâ, ad quas declarandas practicè accedo.

CAPVT QVARTVM.

De Circumstantiis seu modis bene faciendi ea quæ placent Deo.

92. Prima circumstantia requisita ad bonum modum operandi, est, *Quis*: quæ significat conditionem personæ operantis, eamque duplicem: *Primo*, in sententiâ Aristotelis, ut ait Vasquez, ipsam substantiam personæ operantis, quatenus est principium substantiale actionis, quæ ab illâ personâ procedit, seu fit. Ob huius circumstantiæ sic intellectæ defectum, non esset com-

pletè bona actio, si non fieret à personâ liberè operante. Est enim ad omnem actionem completè bonam, & meritoriam, omnino requisitum, ut sit libera procedens ab Operante liberè, hoc est, ita, ut possit ab eo fieri vel non fieri, aut hoc vel illo modo, vel sine fieri. Qui modus liberè operandi requiritur etiam necessariò, ut aliqua actio censeatur mala & peccatum. Quod enim liberè non fit, non est peccatum. Ut omnes Theologi cum S. Augustino, & S. Thoma docent.

Secundò, ad hanc circumstantiâ spectat, status seu conditio personæ operantis, ut enim actio bona sit, debet esse conueniens illi personæ. Hæc ob causam, etsi largitio elemosinæ, & venatio causa honeste recreationis suscepta, bona sit naturâ suâ, & personam secularem deceat, in statu laicali constitutam, tamen elemosinæ largitio mala est in illo Religioso, qui non habet ius seu potestatem de illâ disponendi, & venatio in Sacerdote (etsi non semper) ut plurimum reprehensione non caret, vi & ludus alearum, quia dedecet illum statû, & est veritus à Canonibus Ecclesiasticis. Eodem modo lectio profanarum Historiarum ob necessariâ cognitionem Principibus, Magistratibus, scholarum Magistris, bona est, & permittenda; bona tamen non esset iis Sacerdotibus, à Scholasticis occupationibus, & concionibus liberatis, qui eum possent & deberent tempus à publicis occupationibus liberum, vel orationi, vel Sacræ Scripturæ, aut SS. Patrum, vel Theologorum moralium, & casuû lectioni impendere, ex meræ & profanæ curiositatis impulsu, sese in profanarum Historiarum lectione occupant, & tempus inutiliter expendunt, quod, ut ait S. Bernardus, ad agendam penitentiam, ad acquirendam gratiam, ad promerendam gloriam, miseratio Conditoris indulget. Quo diuinam propitiare debemus pietatem (tot nostris & aliorum peccatis offendi solitam) & properare ad Angelicam societatem, suspirare ad amissam hereditatem, excitare remissam voluntatem, flere admisam iniquitatem. Ideò Marcus Varro, etsi Ethnicus, dicere solebat, nullam esse grauiorem iacturam quàm temporis, præsertim scienti. Nemo autem melius scire potest pretium temporis, quàm Deo dicati homines, à quibus quæ fiunt, ut monet S. Chryostomus, decet ne absque causa & frustra fiant, sed in utilitatem & lucrum nostræ salutis, quod sanè non accedet Sacerdoti è lectione rerum profanarum, eius præsentis occupationi non necessariarum.

Secunda circumstantia est, Quid, seu, ut iudicio S. Thomæ in Aristotelis sententiâ est, *Circa quid*. Per hanc circumstantiam, *Primo* denotatur materia circa quam versatur actio. Ideò bona est illa locutio, & recreatio (si cetera requisita adsint) in quâ intituuntur sermones de rebus piis, & ludi honesti ac Viro spirituali conuenientes adhibentur.

S tur.

93.
Ser. ad
Scholar.

94.
h. 11. in
Genes.

95.
1. 3. eth.
cap. 1.